

بررسی ویژگی‌های ساختاری و معنایی کلمات مصغر در زبان‌های روسی و فارسی

حسین غلامی*

دانشیار زبان و ادبیات روسی دانشکده زبان‌ها و ادبیات خارجی، دانشگاه تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۸۷/۹/۲۴، تاریخ تصویب: ۸۷/۱۰/۲۹)

چکیده

در زبان روسی پسوندهای زیادی در ساخت کلمات مصغر، با معنی تحبیبی، مشارکت دارند. تنوع ساختار و معانی آنها، فهم و درک آن را برای زبان‌آموزان ایرانی مشکل کرده و باعث اشتباهات زیادی در ترجمه و آموزش این مبحث مهم می‌گردد. بسیاری از پژوهشگران و زبان‌شناسان خارجی و روسی، مبحث کلمات مصغر (با معنی تحبیبی) را بررسی و مطالعه کرده‌اند، اما هنوز هم جوانبی از آن مورد بررسی و تحقیق قرار نگرفته است.

پسوندها، نقش بسیاری در بیان معنی تحبیبی، به ویژه در قالب و ساختار کلمات مصغر دارند. تعداد این پسوندها در زبان روسی قابل توجه‌اند و با بسیاری اسامی ترکیب می‌شوند. لازم به ذکر است که پسوندها با دیگر کلمات نیز، مانند صفات ترکیب می‌شوند ولی به کمک آنها کلمات مصغر با معنی تحبیبی ساخته نمی‌شوند. در صورتی که در زبان فارسی در بسیاری موارد به کمک صفات، معنی تصغیر را بیان می‌کنیم. اسامی مصغر در زبان روسی، بیشتر از دیگر زبان‌ها، همه مفاهیم و معانی ظریف خرد و کلان را بیان می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: کلمات مصغر، معنی تحبیبی، کلمات تکمیلی، پسوند، ساختار، مقوله، ارزشیابی.

مقدمه

با وجود این که زبان‌های فارسی و روسی از یک خانواده هند و اروپایی‌اند، ولی ساختار دستوری آنها متفاوت است، بنابراین، شیوه‌های بیان معانی تصغیر هم، در این دو زبان، به یک شکل نیستند. آن چه که مسلم است، زبان فارسی در مقایسه با زبان روسی، برای ساخت کلمات مصغر با معنی تحبیبی پسوندهای کمتری دارد. شاید به همین دلیل است که زبان‌شناسان، شیوه‌های بیان معانی تصغیر در زبان فارسی را به شکل گذرا و سطحی مورد بررسی و مطالعه قرار داده‌اند. در کتاب‌های دستور زبان فارسی عمدتاً فقط یک پسوند تصغیر مورد بررسی و مطالعه قرار می‌گیرد. [قریب، پنج استاد، ۲۴۱، خانلری پرویز، ۱۶۵].

ل.س. پیسیکف تعداد زیادی از پسوندهای تصغیر را در کتاب خود با عنوان «یادداشت‌هایی در زمینه واژه‌سازی زبان فارسی» بررسی کرده است. این پسوندها به شرح ذیل‌اند:

۱. پسوند پر کاربرد اک (-یک، -وک، -قک، -اکه، -که) که برای ساخت کلمات مصغر با معنی تصغیر، تحبیبی و تحقیر به کار می‌رود:
  - الف) خروسک، خبرک، لبخندک، طوطیک، شهرک، خانکک، مرغک، آهوک؛
  - ب) احمدک، جمشیدک، پسرک؛
  - ج) خادمک، دزدک، کتابک، شهرک.
 این پسوند، همچنین با بن برخی صفات برای اشاره به علامت و نشان «ضعیف شده، تضعیف شده» به کار می‌رود: تلخک، بدک، بیشرمک.
۲. پسوند پر کاربرد -چه که برای ساخت کلمات مصغر (با معنی تصغیر) به کار می‌رود:
  - میزچه، بازارچه، دیکچه، حوضچه، بیلچه، نعلچه
۳. پسوند -ه (-هه) که برای ساخت کلمات مصغر با معنی تحقیر در ترکیب با بن کلمات جاندار به کار می‌رود: ۱. پسره ۲. پسره (آن - این پسر)، ۱. کچله ۲. کچله (آن - این کچل)، نانواهه (نونواهه)، گرگه و غیره.

البته این پسوند می‌تواند معنی مثبت را هم بیان کند: دنیاقشنگه، دهلوقشنگه و غیره.
۴. پسوند پر کاربرد -ی که از اسامی خاص، کلمات مصغر با معنی تحبیبی می‌سازد:
  - حسینی، حسینی، فاطمی (از فاطمه)، سلی (از سلطان)، جمی (از جمشید) و غیره.
۵. پسوند کم کاربرد -و که برای ساخت کلمات مصغر با معنی تحبیبی در ترکیب با فقط چند کلمه به کار می‌رود: شیخو، دخترو، پسرو.

۶. پسوند -اوله (-اولو، -لو) که از زبان ترکی وارد زبان فارسی شده و برای بیان معنی تصغیر به کار می‌رود: زنگوله، مشکوله، کوچولو، قوزولو.

بحث و بررسی

خصوصیات و ویژگی‌های اصلی کلمات مصغر، در کارهای علمی زبان‌شناسان روسی عصر گذشته بیان شده است. گ. پ. پائوسکی بر این عقیده است که «اسامی مصغر با اهداف گوناگونی وارد زبان ما شده‌اند. اغلب به واسطه آنها فقط کوچک بودن چیزی یا کم اهمیت بودن چیزی بیان می‌شود. برخی اوقات اسم مصغر شایستگی، کمیت یا در مجموع شکل کوچک اشیاء، افراد در مقایسه با دیگر اشیاء و افراد را بیان می‌کند. اغلب ما سعی می‌کنیم که برای بیان مفاهیم تحقیر، تحبیبی و نزاکت از کلمات مصغر استفاده نماییم» [پائوسکی، ۲۵۶].

ای. اماندلشتام اظهار می‌دارد که اسامی مصغر در زبان روسی به مراتب بیشتر از دیگر زبان‌ها، همه مفاهیم و معانی ظریف از خرد تا کلان را بیان می‌کنند [مندلشتام ۴۸].

و. وینگرادف ضمن بیان وسعت کاربرد پسوندهای تصغیر در زبان روسی، خاطر نشان می‌کند که به واسطه آنها متفاوت‌ترین مفاهیم: همدردی، طنز، تحقیر، بی‌اعتنایی، خشم و ارزشیابی‌های مثبت و منفی بیان می‌شوند [وینگرادف ۱۱۳].

و. آ. باگورودیسیکی اسامی با پسوندهای -**ец, -ик, -чик, -ок(-ёк, -ёчек), -ица, -к, -ца, -к, -ко, -ечка, -ико, ышко, -цо, -це, -цо** را می‌افزاید که «اسامی مصغر اغلب برای بیان مفهوم احترام و همچنین معنی تحبیبی به کار می‌روند» [باگورودیسیکی، ۱۵۲].

آ. آ. شاخماتف پسوندهای تصغیر را به مقوله ارزشیابی اصلی نسبت می‌دهد. وی همچنین ماهیت ساختاری آنها را از نظر بیان مفاهیم خاص به کل بافت جمله خاطر نشان می‌سازد: «پسوندهای تصغیر اغلب برای بیان تأثیر کل جمله به کار می‌روند» [شاخماتف، ۳۵].

ضمن صحبت راجع به اهمیت و کاربرد پسوندهای تصغیر با معنی تحبیبی، ل. آ. بولاخفسکی خاطر نشان می‌سازد که آنها «یکی از پر کاربردترین مقوله واژه‌سازی زبان روسی محسوب می‌شوند» [بولاخفسکی ۱۱۰].

در زبان روسی کلمات مصغر در محاوره و آثار ادبی به کار می‌روند.

زبان‌شناسان روسی نیمه اول قرن ۱۹ بر این عقیده بودند که کلمات مصغر با معنی تحبیبی، کلمات مستقل به شمار نمی‌آیند بلکه به عنوان کلمات مشتق مطرح می‌باشند.

آ.آ.شاخماتف ترکیبات مصغر با معنی تحبیبی را به عنوان یک ترکیب مستقل در نظر نمی‌گیرد، بلکه آنها را به شکل‌های تغییر یافته یک کلمه نسبت می‌دهد. وی برای اثبات ادعای خود اظهار می‌دارد که پسوندها تغییرات اساسی در معنی اصلی ریشه کلمه ایجاد نمی‌کنند و دارای معنی واحد و مستقل نیز نمی‌باشند، بلکه در ترکیب با اسم هویت می‌یابند [آ.آ.شاخماتف ۶۲].

ن.ای.گرچ راجع به ابعاد مختلف اسامی مصغر اظهار می‌دارد که اسامی مصغر بعضی اوقات کوچک بودن شیئی و معنی تحقیر را بیان می‌کنند مانند: **собачонка, платчишка** و بعضی اوقات هم با توجه به فرم و شکل خود زیبا و جالب‌اند: **собачка, платочок** مورد اول می‌توان آنها را تحقیر کننده و در مورد دوم آنها را جالب یا مثبت نامید. [ن.ای.گرچ، ۱۰۹].

آ.خ.واستوک همچنین معنی تصغیر و دیگر معانی پسوندها را تفکیک می‌کند و برای اسامی مصغر با معنی تحبیبی پایانه‌های صرفی خاصی قائل است: «اسامی مصغر بیانگر اندازه کوچک شیئی می‌باشند». به عنوان مثال: **стол – столик, сарай – сараец, дерево – деревцо, рука – ручка, часть – частица** نباید با معنی تصغیر اشتباه شود: **день – денёк, солнце – солнышко, вода – водишка**

معانی تحبیبی و تحقیر با پایانه‌های صرفی خاصی از معنی تصغیر تفکیک می‌شوند و در واقع در یک مقوله دستوری قرار می‌گیرند [آ.خ.واستوک ۱۳۰].

ف.ای.بوسلایف به خوبی وسعت و گستردگی ابعاد و معانی اسامی با پسوندهای تصغیر را بیان می‌کند و اظهار می‌دارد که اسامی مذکور می‌توانند اندازه شیئی، ارتباط گوینده نسبت به موضوع گفتار و همچنین نسبت به شنونده، صلح و آشتی، نزاکت، رنج، (معنی) تحبیبی، نارضایتی و تحقیر را بیان کنند.

وی ویژگی سبکی ساخت این پسوندها را نیز مشخص کرده است: «در زبان روسی قدیم و لهجه‌های محلی، از این پسوندها در سطح وسیعی استفاده می‌شده است... و قبل از سبک ادبی، زبان کلیسا - اسلاو کاربرد آنها را تا حد زیادی محدود کرده بود [ف.ای.بوسلایف ۱۳۳-۱۳۴].

ک.س.آکساکف توجه زیادی به اسامی با پسوندهای تصغیر معطوف کرد. وی بر این عقیده است که در ترکیب با اسامی ایی که به اندازه شیئی اشاره می‌کنند، فقط شکل جدیدی از

کلمه را می‌سازند، به عبارتی دیگر اسم در شکل و ظاهر آن، بخصوص در پایانه‌های صرفی آن [ک.س.آکساکف ۵۳].

به نظر آکساکف، پسوندهای تصغیر می‌توانند بر روی یکدیگر قرار گیرند و به همین دلیل آنها را به «پایانه‌های صرفی تصغیر نوع اول»، «پایانه‌های صرفی تصغیر نوع دوم» و «پایانه‌های صرفی تصغیر نوع سوم» تقسیم می‌کند. وی همچنین اظهار می‌دارد که پسوندهای تصغیر قادرند معنی تصغیر را از دست بدهند و به پسوندهای واژه‌ساز تبدیل شوند. او در این زمینه، پسوند-ц را شاهد مثال می‌آورد:

венец, дворец, косица, девица, крыльцо- кольцо

آ.آ.پاتنبیا دقیقاً پسوندهای تصغیر را به تفکیک معنی تصغیر از یک سو و بیان مناسبات شخصی گوینده نسبت به شیی از سوی دیگر پرداخته و بر این عقیده است که اسامی با پسوندهای تصغیر می‌توانند بر بافت‌های جملات دیگر تأثیر بگذرانند [آ.آ.پاتنبیا ۹۲]. آ.آ.شاخماتف معتقد است که پسوندهای تصغیر قادرند به کل بافت جمله معنی خاصی بدهند [آ.آ.شاخماتف ۳۵].

ای.ا.مندلشتام قاطعانه به اثبات ارزش پسوندهای تصغیر به عنوان وسیله‌ای که به کمک آنها «نقاش، لحظه زندگی معنوی، شرایط و موقعیت‌های روحی و دیگر خصوصیات اخلاقی را به تصویر می‌کشد»، می‌پردازد و برای اثبات این مسئله از مثال‌های آثار داستایفسکی، گوگل و گریبایدف کمک می‌گیرد.

وی همچنین خاطر نشان می‌کند که تالستوی، تورگنیف، نکراسف و اوستروفسکی اهمیت زیادی برای پسوندهای تصغیر قائلند و به نقش والای آنها در زبان روسی اشاره می‌کنند.

و.و.وینگرادف ضمن بیان اهمیت پسوندهای تصغیر در زبان روسی و معانی مختلف این پسوندها، اظهار می‌دارد که این پسوندها ممکن است که معنی تصغیر را از دست بدهند و معنی جدیدی بگیرند، یعنی امکان تبدیل آنها به کلمات مستقل وجود دارد. وی این پسوندها را از نظر پایانه‌های صرفی به چند گروه پایانه‌های صرفی مذکر، مؤنث و خنثی تقسیم می‌کند. از نظر دستوری، وی این پسوندها را از نظر معنی مورد بررسی قرار داده و خاطر نشان می‌کند که به عنوان مثال پسوند-ушко دارای معنی تحقیر یا طنز و بی‌اعتنایی می‌باشد. در پسوند-ең نسبت به پسوند -ик وضوح معانی تحیبی، همدردی، صلح و آشتی، تحقیر و بی‌اعتنایی بیشتر است. [و.و.وینگرادف ۱۲۲].

به نظر ل.آ.بولاخفسکی، پسوندهای تصغیر یکی از پرکاربردترین مقولۀ واژه‌سازی زبان روسی محسوب می‌شوند. به اعتقاد وی، ویژگی این گونه ساختار پس از انقلاب کبیر سوسیالیستی تغییر یافته است. قبل از انقلاب، این ترکیبات به خصوص در زبان مطبوعات پرولتاریا، به عنوان وسیله‌ای برای طنز به کار می‌رفته است [ل.آ.بولاخفسکی ۱۱۰].

در آثار وی همچنین به نقش بافت جمله در تعیین معنی پسوندها اشاره شده است: «برخی از پسوندها، با معنی تحقیر مستقیم تحبیبی با کلمات مشخص و معینی به کار می‌روند (در بافت جمله)» [ل.آ.بولاخفسکی ۱۱۰].

در مقاله «کلمات مصغر در زبان روسی» آ.آ.دمنت یف، معانی پسوندهای تصغیر را بر می‌شمارد: تصغیر- تحبیبی، معنی تضعیف شده، معنی نزدیکی و طنز. به اعتقاد وی، معنی تصغیر- تحبیبی زمانی در اسم ظاهر می‌شود که کلمه غیر مصغر بیانگر شیئی با اندازه و حجم معینی است. معنی تحبیبی زمانی در اسم ظاهر می‌شود که نتوان بزرگی و کوچکی را به اسم نسبت داد و معنی تضعیف شده هنگامی بیان می‌شود که کلمه غیر مصغر به گونه‌ای بر هوش و حواس ما تأثیر بگذارد [آ.آ.دمنت یف ۵۰].

همان طور که قبلاً گفته شد، در کتاب‌های دستور زبان فارسی به ندرت به پسوندهای تصغیر اشاره شده است. دکتر خسرو فرشیدورد در کتاب *دستور مفصل امروز*، راجع به پسوندهای اسم‌ساز تصغیر، فقط چند پسوند را مشخص نموده است: این عناصر عبارتند از «-ک»، «گک»، «ویه»، «جه» و گونه‌های مختلف آن («ژه»، «یژه»، «یزه») و «غاله» و صورت‌های دیگر آن یعنی «گاله»، «له» و «وله». مثال: مرغک، باغچه، بابویه، نایژه، دوشیزه، مژه، بزغاله، پرکاله، کندوله. از این میان «-ک» و «جه» فعال است و بقیه نه [فرشید ورد ۱۹۴].

باید به هماهنگی و مطابقت بین صفت مصغر و موصوف مصغر اشاره کرد. همان طوری که قبلاً اشاره شد، در بیان کلمات مصغر با معنی تحبیبی، نباید نقش بافت جمله را نادیده گرفت. البته لازم به ذکر است که لحن گفتار هم در بیان این گونه کلمات، نقش تعیین کننده‌ای دارد.

در زبان روسی بافت جمله نقش بسزایی در کاربرد طنزآمیز کلمات مصغر ایفا می‌کند. به عبارتی، طنز پایه و اساس ساخت تصغیر را تشکیل می‌دهد.

(красавчик, идея, умный, культурный)

در اینجا طنز در نتیجه ترکیب پسوندی که بیانگر یک چیز کوچک و بی‌ارزش است و کلمه‌ای که دارای جایگاه ویژه‌ای است، به وجود می‌آید. بدین ترتیب پسوندی که قاعدتاً دارای

معنی مثبتی است از طریق طنز به عنوان یک شیوه و ابزار بیان مفهوم نفی تبدیل می‌گردد. با توجه به مسائل مطرح شده و بررسی معانی کلمات مصغر در زبان روسی، باید اذعان داشت که شیوه‌های بیان کلمات مصغر با معنی تحبیبی در زبان فارسی در بسیاری موارد با زبان روسی تفاوت دارد. به عنوان مثال می‌توان این تفاوت‌ها را در قالب مثال‌های زیر مشاهده نمود:

Ну это уже год, как мы регулярно ходим в бассейн плавать. Всегда по субботам до обеда на часик.

یک سالی است که ما بطور منظم برای شنا به استخر می‌رویم. همیشه شنبه‌ها قبل از ناهار برای یک ساعت.

Дача родителей недалеко, всего часок езды.

خانه بیلاقی والدین نزدیک است، در مجموع یک ساعت راه بیشتر نیست.

Годика через два побеседуем.

پس از حدود دو سال صحبت خواهیم کرد.

Десять раз вертела в руках каждую тряпочку, каждый грош.

او ده بار هر تکه پارچه کوچکی و (هر) پیشیزی را در دستانش می‌گرداند.

Можно выбрать такую речку, где, скажем, на двести километров нет никакого жилья.

می‌توان چنان رودخانه کوچکی را انتخاب کرد، جایی که تا شعاع ۲۰۰ کیلومتری آن هیچ خانه‌ای نباشد.

Выступали, правда, концертник не очень хороший ну, были там у них выступления, солисты там...

آنها برنامه خود را در کنسرتی که حقیقتاً زیاد خوب نبود، اجرا کردند، در آنجا تک نوازان بودند.

Зменная улыбочка, пальцы как червяки.

لبخند مارگونه، انگشتان کرم مانند.

Я его даже возненавидела на минуточку какую-то.

من از او حتی برای یک دقیقه (لحظه) متنفر شدم.

Но я же не виноват, куда ни пойдёшь, нужны какие-то бумажки.

ولی من مقصر نیستم، هر جا که به روی یک سری کاغذ لازم است.

در جواب به این سؤال که آیا پسوندهای مصغرساز را باید به عنوان پسوندهای کلمه‌ساز یا تغییر دهنده شکل و ظاهر دانست، معتقد است که آنها در موقعیت و شرایط حد وسط پسوندهای کلمه‌ساز و تغییر دهنده ظاهر قرار دارند [و.و.وینگرادف ۶۶۳].

پسوندهای تصغیر با معنی تحبیبی در متون روسی دارای کاربرد زیادی می‌باشند و معانی مختلف وابسته به بافت جمله را بیان می‌کنند. اغلب برای درک درست این معانی و مفاهیم، لازم است کل بافت جمله مورد بررسی و مطالعه قرار گیرد. در اینجا مسائل و مشکلات زیادی در ترجمه بوجود می‌آید. بسیاری از مفاهیم مذکور در زبان فارسی به کمک شیوه‌های غیر واژه‌سازی بیان می‌شوند. در ادامه، ما چگونگی بیان معانی پسوندهای روسی در زبان فارسی را در قالب مثال‌های گرفته شده از محاوره و آثار نویسندگان روسی مورد بررسی و مطالعه قرار می‌دهیم.

метров двести оттуда небольшое болотце.

... حدود دویست متری آنجا باتلاق کوچکی قرار دارد.

در جمله روسی معنی تصغیر دو بار توسط صفت و پسوند بیان شده است. در زبان فارسی برای بیان این مفهوم فقط از صفت «کوچک -ی» استفاده می‌شود. کلمات болотце و небольшое болотце در زبان فارسی «باتلاق کوچک» ترجمه می‌شود. در اینجا مفهوم متمایز کننده دو ترکیب небольшое болото и небольшое болотце در زبان روسی از بین می‌رود.

Я же считаю дурочками, идиотками людей, которые упираются, не хотят, сопротивляются.

من افرادی را که لجاجت می‌کنند، احمق و ابله می‌دانم.

در این جمله، امکان استفاده از شیوه‌های بیان معنی تصغیر - تحبیبی وجود ندارد، زیرا که در زبان فارسی آنها با واژه احمق ترکیب نمی‌شوند. تنها ترجمه «به عنوان احمق و ابله» می‌تواند مطرح باشد و معنی «نرمش، نرمی» در عبارت روسی، به نظر می‌رسد که غیر قابل ترجمه باشد.

Вы почему боитесь одну меня оставить? Хоть на один денечек!

شما چرا می‌ترسید مرا تنها بگذارید؟ اگرچه برای یک روز

در این جمله نیز امکان بیان این مفهوم وجود ندارد و فقط واژه «روز» به کار می‌رود.

Давай на вокзал. Там ресторанчик небольшой.

بیا به ترمینال (راه آهن) برویم. در آنجا رستوران کوچکی قرار دارد.

در زبان فارسی بدون استفاده از واژه «کوچک» این مفهوم بیان نمی‌شود، در حالی که در زبان روسی واژه **ресторанчик** بدون صفت **небольшой** هم مفهوم تصغیر را بیان می‌کند.

-А фильм старый? –Нет, он совсем свеженький.

- فیلم قدیمی است؟

- نه (او) کاملاً جدید است.

در این مثال پسوند به کمک قید **совсем** مفهوم تأکیدی دارد. در زبان فارسی از کلمه «جدید» استفاده می‌شود و مفهوم تحبیبی در جمله وجود ندارد.

-Мама уже слишком старенькая.

مادر دیگه خیلی پیر شده (است).

در اینجا مفهوم بیان شده توسط پسوند روسی، غیر قابل ترجمه است. در تفاوت بین کلمات **старая и старенькая** از بین می‌رود.

-Ты безумный, легкомысленный, глупый мальчишка.

تو پسر بچه بی فکر، سبک سر و احمق (هستی).

در زبان فارسی معادل واژه **мальчик** کلمه پسر بچه به کار می‌رود (پسر "сын"، بچه "ребёнок"). معادل واژه **мальчишка** «پسر بچه کوچک» است. در محاوره، معادل واژه **мальчишенка, парнишка** کلمه پسرک است، ولی علاوه بر معنی تصغیر، مفهوم «عدم رضایت» را بیان می‌کند.

Речки там отличные.

در آنجا رودخانه‌های کوچک خوبی (عالی) وجود دارد (هست).

در این مثال نیز تنها در صورت استفاده از صفت «کوچک»، بیان این معنی امکان‌پذیر می‌باشد.

Лидочка, принеси журнал.

لیدای عزیزم (جان) مجله را بیاور.

در زبان فارسی برای بیان معنی تحبیبی، پسوند به کار نمی‌رود. برای این منظور، از کلمات «عزیزم»، «جان»، «دلبرم!»، «خوشگلم!» استفاده می‌شود.

На, выпей валерьяночки!..Ну давай! Ну открой ротик..Чайку тебе с малинкой?

خب، والرین را بخور... بخور دیگه. دهننت را باز کن. تو چای را با تمشک می‌خوری؟

در زبان فارسی در صحبت با بچه‌ها از کلمات مصغر استفاده نمی‌شود. اما این مسئله در زبان روسی کاملاً رایج است. به همین دلیل در ترجمه از کلمات اصلی (جامد) «دهن»، «والرین» استفاده می‌شود و کلمات مشتق آنها به کار نمی‌روند، در نتیجه معنی تصغیر و تحبیبی هم بیان نمی‌شود.

نتیجه

همان طور که گفته شد در زبان روسی پسوندهای زیادی در ساخت کلمات مصغر با معنی تحبیبی مشارکت دارند. تنوع ساختار و معانی آنها، فهم و درک آن را برای زبان‌آموزان ایرانی مشکل نموده و باعث اشتباهات زیادی در ترجمه و آموزش این مبحث مهم می‌گردد. این خود موجبات ایجاد تفاوت در شیوه‌های بیان معانی تصغیر و تحبیبی در دو زبان فارسی و روسی را باعث می‌گردد.

در زبان فارسی، پسوندها معنی تصغیر را فراتر از معنی تحبیبی بیان می‌کنند. برای بیان مفهوم تحبیبی، معمولاً از دیگر کلمات تکمیلی - توضیحی استفاده می‌شود. برخی از پسوندهای مذکور در زبان فارسی معاصر به کار نمی‌روند.

بنابراین زبان‌آموز ایرانی می‌بایستی تمام شیوه‌های بیان معانی تصغیر و تحبیبی را در زبان روسی بیاموزد تا قادر باشد شیوه‌های معادل آن را در زبان فارسی انتخاب نماید.

البته نباید اهمیت معنی و مفهوم بافت جمله و موقعیت گفتاری را فراموش کرد. آ.آ.شاخماتف پسوندهای تصغیر را به مقوله ارزشیابی اصلی نسبت می‌دهد. وی همچنین ماهیت ساختاری آنها را از نظر بیان مفاهیم خاص به کل بافت جمله خاطر نشان می‌سازد: «پسوندهای تصغیر اغلب برای بیان تأثیر کل جمله به کار می‌روند». (شاخماتف ۳۵).

پسوندها نقش بسیار زیادی در بیان معنی تحبیبی در قالب و ساختار کلمات مصغر دارند. تعداد این پسوندها در زبان روسی قابل توجه‌اند و با بسیاری اسامی ترکیب می‌شوند. لازم به ذکر است که پسوندها با دیگر کلمات نیز ترکیب می‌شوند، مانند صفات، ولی به کمک آنها کلمات مصغر با معنی تحبیبی ساخته نمی‌شوند. در صورتی که در زبان فارسی در بسیاری موارد به کمک صفات، معنی تصغیر را بیان می‌کنیم. اسامی مصغر در زبان روسی به مراتب بیشتر از دیگر زبان‌ها، همه مفاهیم و معانی ظریف از خرد تا کلان را بیان می‌کنند.

قبل از هر چیز برای بیان دقیق معانی مورد نظر در ترجمه از روسی به فارسی، زبان‌آموز ایرانی باید از کلمات تکمیلی (اسامی، صفات، قیود و غیره) استفاده نماید. در برخی موارد هم

ناگزیر است به کمک عبارات توصیفی این معانی را بیان نماید و بعضی اوقات هم امکان ترجمه معانی تصغیر و تحبیبی وجود ندارد. بیان مکانیکی، تحت‌اللفظی پسوندهای روسی به کمک معادل‌های فارسی در ترجمه امکان‌پذیر نمی‌باشد و باعث بروز اشتباهات فراوانی می‌گردد.

Bibliography

- Farshidvard, Khosro. (1382/2003). *Dastoure Mofassale Emrooz* (comprehensive Modern Persian Grammar). Tehran: Sokhan publications.
- Gharib, Abdolazim. (1380/2001). *Dastoure Zaban Panj Ostad* (Persian Grammar by five professors). Tehran: Ferdos publications.
- Natel Khanlari, Parvin. (1370/1991). *Dastoure zabane farsi* (Grammar of Persian language). Tehran: Tus publications.
- Bogoroditski. V.A. (1935). *Obshi kursrusskoi grammatiki*, Moskva
- Bogoroditski. V.A. (1935). (General Course in Russian Grammer). Moscow
- Bulakhovski. L.A. (1949). *Detimamalaghizatsia v russkom yezike*, Moskva
- Bulakhovski. L.A. (1949). (Ethymology in Russian language). Moscow
- Vinogradov. V.V. (1947). *Russki yezik*, Moskva
- Vinogradov. V.V. (1947). (Russian language). Moscow
- Vinogradov. V.V. (1975). *Voprosi sovremennovo russkovo slovoobrozovania*, Moskva
- Vinogradov. V.V. (1975). (Modern Russian word formation questions). Moscow
- Vinogradov. V.V. (1952). *Slovoobrozovaniye v evo otnoshenii k grammatike I leksikologhi*, Moskva
- Vinogradov V.V. (1952). (Wordformation in relation with grammer and lexicon). Moscow
- Vostok A.K. (1874). *Russkaya grammatika*, Peterburg
- Vostok A.K. (1874). (Russian Grammer). Sanpeterburg
- Grech N.I. (1827). *Prakticheskaya russkaya grammatika*, Peterburg
- Grech N.I. (1827). (Russian Grammer in Practice). Sanpeterburg
- Mandelstam I.E. (1903). *Ob umenshitelnikh cuffiksakh v russkom yezike so stroni ikh znachenii*, Petrburg
- Mandelstam I.E. (1903). (Diminutive Suffixes in Russian language in respect to their meanings). Sanpeterburg

- Pavski G.P. (1850). *Filologhicheskiye nabludeniya nad sostavom russkovo yezika*, Peterburg
- Pavski G.P. (1850). (Philological observations in Russian language Structure: Second Edition). Sanpeterburg
- Peisikov L.S. (1973). *Ocherki po slovoobrozovaniyu persidskovo yezika*, Moskva
- Peisikov L.S. (1973). (Essays on Persian language Wordformation). Moscow
- Rubinich U.A. (1960). *Sovremennii persidski yezik*, Moskva
- Rubinich U.A. (1960). (Modern Persian language). Moscow
- Russkaya grammatika* (1980), Moskva
- Russian Grammer* (1980). Moscow
- Tikhonov A.N. (1964). *Chistovidoviye pristavki v sisteme russkovo vidivovo obrozovaniya*
- Tikhonov A.N. (1964). (Prefixes in the Grammer of Russian language)
- Shakhmatov A.A. (1927). *Sintaksis russkovo yezika*, Peterburg
- Shakhmatov A.A. (1927). (Syntax of Russian language). Sanpeterburg